

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Проблемі легалізації чи «детінізації» економіки присвячені дослідження вітчизняних та зарубіжних авторів, Укази Президента та Кабінету Міністрів України. Їх застосування було малоефективним через відсутність теоретичних положень та практичних заходів щодо формування механізму легалізації підприємництва. Для цього доцільно виокремити універсальні принципи побудови та функціонування механізму, системи управління, вироблення управлінських рішень, напрацьовані науковцями у галузях кібернетики, державного регулювання та менеджменту. В науковій літературі можна умовно виділити два підходи до визначення механізму: процесуальний – як послідовність проміжних станів, процесів та структурний – як будова, система чогось. Система, в свою чергу, переважно розуміється як цілісна сукупність пов'язаних між собою елементів. Процес регулювання повинен забезпечувати проходження етапів вироблення управлінських рішень.

Відповідно до проаналізованих наукових джерел, можна сформулювати вимоги до механізму державного регулювання процесів легалізації підприємництва:

- структурні – наявність обов'язкових компонентів (об'єкт та суб'єкт управління, канали зв'язку) і додаткових, які покращать його роботу (чинники впливу зовнішнього середовища, орган підтримки прийняття рішень, експерти);
- процесуальні – етапи, або функції механізму (моніторинг; визначення мети регулювання; аналіз інформації щодо причин проблеми; визначення комплексу альтернативних заходів та ресурсів; оформлення проекту, затвердження, виконання, контроль та оцінка ефективності рішення).

У попередніх дослідженнях автор визначив, що нелегальне підприємництво має значущу кореляційну залежність від якості державного регулювання в сферах «Міжнародної торгівлі», «Закриття бізнесу», «Оподаткування». Ці сфери формуються під впливом інструментів державного регулювання, що застосовуються органами державної влади. Для впорядкування роботи механізму необхідно використовувати експертів та орган підтримки прийняття рішень (ОППР), який, на основі аналізу інформації, пропонуватиме та контролюватиме виконання відповідних рішень. Відповідно до цього, можна запропонувати регуляторний механізм легалізації підприємництва (рис. 1), що впливатиме на визначені сфери державного регулювання. Зображені на рисунку чотири види каналів зв'язку між різними суб'єктами механізму мають наступні характеристики.

1. Об'єктові канали зв'язку (від об'єкта управління до експертів - та ОППР – основні, до суб'єкта управління - паралельні):

- засоби комунікації - семінари та конференції, спільні робочі групи, громадські ради, аналітичні та статистичні дослідження, офіційна звітність (статистична, фінансова, податкова) та інші комунікації з органами влади;
- джерела інформації – правові акти та інші матеріали державних органів (статистичних, податкових, митних, юстиції та суду, парламенту, уряду), аналітичні матеріали (висновки, дослідження), протоколи засідань, офіційні звернення та пропозиції підприємців тощо;
- зміст - інформація щодо стану сфер державного регулювання підприємництва.

2. Експертні (від експертів до ОППР – основні, до органів влади - паралельні):

- засоби комунікації – публікація та передача досліджень відповідно до укладених угод, конференції, робочі групи, громадські ради;

- джерела інформації – матеріали досліджень, висновки та рекомендації, рейтинги, статистика, індекси, протоколи засідань і таке інше;
  - зміст – оцінка та пропозиції щодо державного регулювання у визначених сферах, інформація про частку нелегального підприємництва, його причини, наслідки тощо.
3. Органу підтримки прийняття рішень - від ОППР до органів влади:
- засоби комунікації - канали урядового зв'язку, робочі групи та спільні засідання;
  - джерела інформації – аналітичні висновки, проекти нормативних актів;
  - зміст – проекти змін в адміністративних інструментах сфер державного регулювання для зменшення частки нелегального підприємництва.
4. Керівні (від органів регулювання до об'єкта):
- засоби комунікації - офіційні засоби масової інформації, семінари, консультації;
  - джерела інформації – правові акти, роз'яснення;
  - зміст – зміна адміністративних інструментів (правила та процедури; судові та виконавчі процедури; вимоги, обмеження та заборони; цінове, тарифне регулювання; податки, мита, збори) сфер державного регулювання підприємництва («Міжнародна торгівля», «Закриття бізнесу», «Оподаткування»).

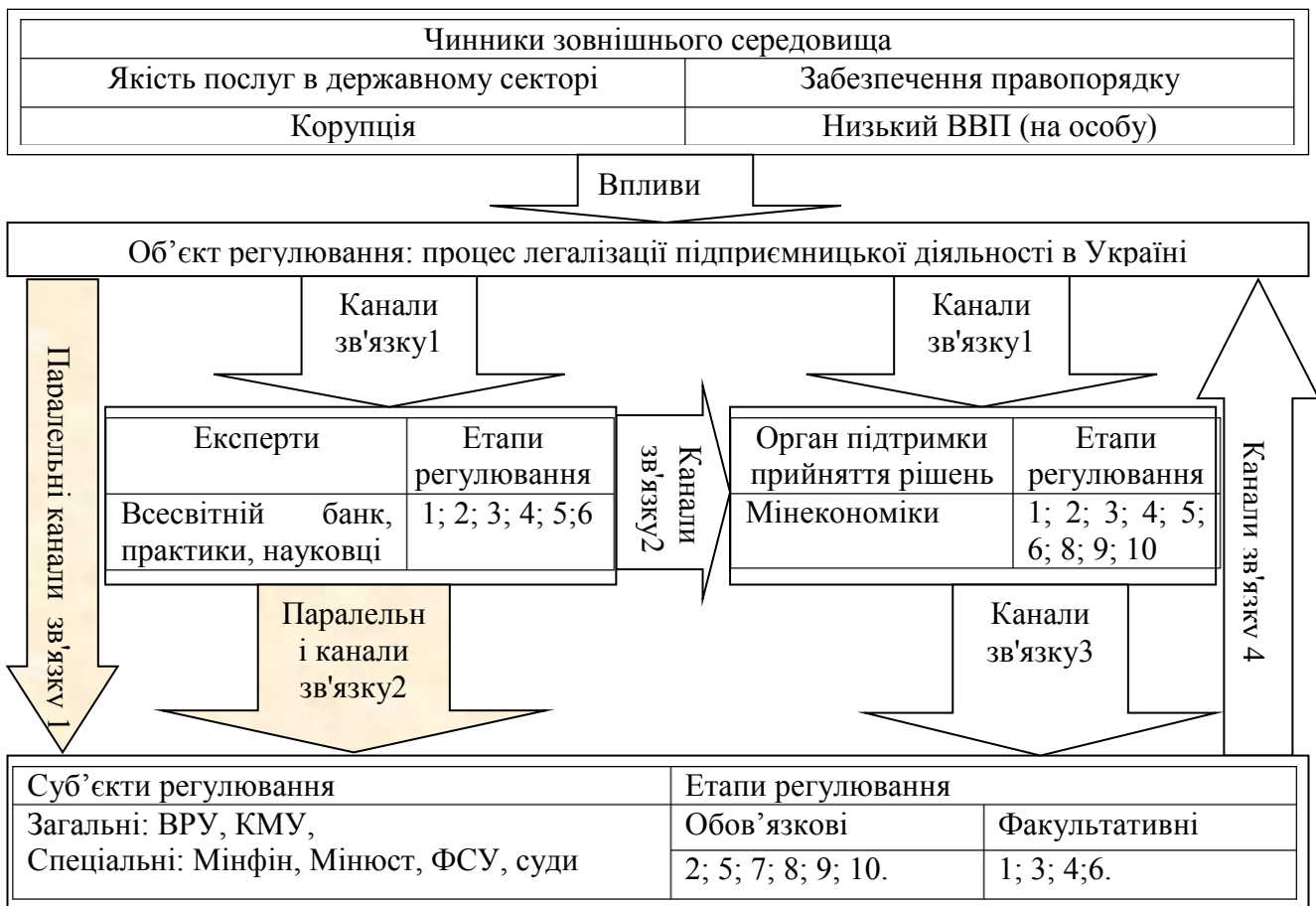

Рис. 1 Регуляторний механізм легалізації підприємництва

*В рисунку використовуються наступні позначення : **А.** Канали зв'язку: 1 - об'єктові; 2 - експертні; 3 - органу підтримки прийняття рішень; 4 - керівні. **Б.** Етапи регулювання: 1 - моніторинг ситуації та визначення проблем; 2 - визначення мети регулювання; 3 - збір та аналіз інформації, визначення причин проблеми та завдань легалізації; 4 - визначення підзавдань (дерева цілей), комплексу альтернативних заходів та моделювання їх наслідків; 5 - визначення ресурсів для виконання заходів регулювання, оцінка можливостей, альтернатив та етапів досягнення визначених завдань; 6 - вибір та оформлення проекту рішень для реалізації заходів; 7 - обговорення, затвердження та оформлення рішень; 8 - організація виконання рішень; 9 - контроль за виконанням рішень; 10 - оцінка ефективності вжитих заходів.